

UŽITÍ AUTORSKÉHO DÍLA V PRAXI MÍSTNÍ KULTURY

PhDr. Alena Mockovčiaková

Kulturní zařízení se poměrně často setkávají s problematikou autorských práv např. při pořádání koncertů, plesů, výstav, při promítání filmů, vydávání místních zpravodajů, vydávání propagačních či pamětních publikací, při provozu vlastní www stránky apod. Cílem tohoto textu je podat kulturním zařízením, občanským sdružením a obcím stručnou informaci nejen o podmínkách užití autorských děl, ale i o některých dalších souvislostech zajišťování výše uvedených činností.

1. Stručné opakování k zákonu č. 121/2000 Sb., k autorskému zákonu

Jistě bude užitečné připomenout si ta ustanovení autorského zákona, která jsou důležitá pro uvedené téma.

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) upravuje (mimo jiné):

- **práva autora k jeho dílu** (včetně způsobu užití díla, náležitostí smlouvy podle autorského zákona, omezení práva autorského apod.)
- **práva související s právem autorským, tj.:**
 - 1) právo výrobce zvukového záznamu k jeho záznamu
 - 2) právo výrobce zvukově obrazového záznamu k jeho záznamu
 - 3) právo rozhlasového nebo televizního vysílatele k jeho původnímu vysílání
 - 4) právo zveřejnitel k dosud nezveřejněnému dílu, k němuž uplynula doba práva výkonného umělce k jeho výkonu
 - 5) trvání majetkových práv

- 6) právo nakladatele na odměnu v souvislosti se zhotovením rozmnoženiny jím vydaného díla pro osobní potřebu
- **právo pořizovatele k jím pořízené databázi**
 - **kolektivní správu práv autorských a práv souvisejících s právem autorským**

Bude rovněž užitečné připomenout (výběrově) případy, na které se autorský zákon nevztahuje. **Ochrana podle práva autorského se nevztahuje** (výjimka z ochrany podle práva autorského ve veřejném zájmu - viz § 3 AZ) na:

- **úřední dílo**, jímž je právní předpis, rozhodnutí, veřejná listina, veřejně přístupný rejstřík a sbírka jeho listin, jakož i úřední návrh úředního díla a jiná přípravná dokumentace, včetně úředního překladu mapového díla, sněmovní a senátní tisky, pamětní knihy obecní (obecní kroniky), státní symbol a symbol jednotky územní samosprávy a jiná taková díla, u nichž je veřejný zájem na vyloučení z ochrany.

Pro přiblížení lze říci, že by bylo obtížné považovat za autorské dílo jakýkoliv produkt, který je výsledkem činnosti vykonávané na základě zákona. Lze říci, že např. písemnost vyhotovená obcí v rámci pověřeného výkonu státní správy, stejně jako písemnost či rozhodnutí vydané orgánem státní správy, nebude s největší pravděpodobností autorským dílem.

Rovněž tak lze obtížně za autorské dílo považovat produkt výkonu samostatné působnosti obce, zejména zápisy z jednání orgánů obce, výborů či komisí apod. Autorským dílem však již bude novinový článek, který pojedná o průběhu a výsledcích jednání zastupitelstva v místním zpravodaji.

- **Výtvořů tradiční lidové kultury**, není-li pravé jméno autora obecně známo a nejde-li o dílo anonymní nebo pseudonymní (ve smyslu § 7 zákona č. 121/2000 Sb.), užít takové dílo lze jen způsobem nesnižujícím jeho hodnotu.

V tomto případě je zapotřebí mít na paměti, že jsou-li (např. hudební) folklorní díla (výtvořů tradiční lidové kultury) nějakou konkrétní osobou zaznamenána a vydána (např. jako notový záznam), pak se již jedná o autorské dílo, kdy práva autora (tj. osoby, která díla zaznamenala a práva k vydanému notovému záznamu) jsou chráněna podle autorského zákona. Bude-li tedy skupina hudebníků hrát na veřejném koncertě podle takového notového záznamu, pak se jedná o užití díla a je zapotřebí jeho užití ošetřit podle autorského zákona, tj. úhradou příslušného poplatku kolektivnímu správci.

- **Politický projev a řeč pronesenou při úředním jednání,** autorovo právo k užití takových děl v souboru zůstává nedotčeno.

Pro praxi je významné, že např. projev pana starosty při otevření knihovny, školy (apod.) je dílem úředním. Bude-li takový projev (nebo jeho část) zveřejněn v informačním zpravodaji obce, pak se jedná o zpravodajskou licenci (viz. § 34, odst. 1, písm. b) autorského zákona) a vydavatel dotčené periodické tiskoviny nezasahuje do práva autorského. Bude-li však tento projev (nebo jeho část) zveřejněn v nějaké neperiodické publikaci (např. sborník k historii či propagaci obce) vydané obcí, pak je nutno pořídit si (v případě starosty obce - přinejmenším) souhlas autora se zveřejněním tohoto úředního projevu ve sborníku.

Je zapotřebí rovněž připomenout, že **omezení autorských práv je dovoleno pouze ve zvláštních případech stanovených zákonem č. 121/2000 Sb.** Vzhledem k obsáhlosti a složitosti této tematiky zde dále uvádím pouze ty případy (výběr !!!), které jsou nejobvyklejší v praxi místní kultury.

- **Za volné užití se považuje užití autorského díla (chráněného práva) pro osobní potřebu** – to neplatí (!!!) pro zhotovení rozmnožení počítačového programu, elektronické databáze nebo rozmnožení či napodobení architektonického díla stavbou (§ 29 AZ).

Pokud si např. koupíte hudební dílo nahrané na nějaký nosič a budete si tuto hudbu pouštět pouze v kruhu rodinném, při příležitosti rodinných oslav, přátelských setkání (apod.), kam není umožněn přístup veřejnosti, pak se nejedná o nedovolené užití autorského díla. Pokud ovšem tutéž Vámi zakoupenou nahrávku použijete např. při vernisáži nebo ji budete pouštět na diskotéce či při cvičení aerobiku, pak se již jedná o užití autorského díla, které je podrobeno souhlasu a zaplacení poplatku – v tomto případě u příslušného kolektivního správce.

- **Do práva autorského nezasahuje ten, kdo pro svou osobní (!!!) potřebu** zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla, přičemž rozmnoženina nebo napodobenina díla výtvarného musí být jako taková zřetelně označena, (§ 30, odst. 2, písm. a), autorského zákona)

Jste-li výtvarně nadáni, nic Vám nebrání vyhotovit si (pro osobní potřebu) např. kopii malby významného umělce. Za předpokladu, že ji zhotovíte pro svoji osobní potřebu a že ji jako kopii zřetelně označíte.

- **Do práva autorského nezasahuje ani ten, kdo zhotoví na objednávku pro osobní potřebu objednatele tiskovou rozmnoženinu díla na papír nebo podobný podklad fotografickou technickou nebo jiným postupem s podobnými účinky za předpokladu, že nejde o vydanou partituru díla hudebního a že řádně a včas platí odměnu podle § 25 (autorského zákona) – viz § 30, odst. 1, písm. b) autorského zákona.**

Pokud je kopírování listin pro uživatele zpoplatněno, pak díla požívatí ochrany podle AZ (i pro osobní potřebu) lze takto rozmnožovat (díla) pouze tehdy, bude-li provozovatelem kopírky zaplacená odměna podle § 25 AZ. Zároveň ten, kdo si takovouto rozmnoženinu díla pořídí, ji nesmí použít k jinému účelu, než pro osobní potřebu.

Jistým administrativním problémem bude případné vedení dvojí evidence kopírovacích služeb – kopírování autorských děl pro osobní potřebu občana a kopírování listin, které nejsou autorským dílem a jejichž kopírování nepodléhá poplatku podle autorského zákona. Jednodušším řešením by bylo poskytnutí kopírovacích služeb bezúplatně, neboť poplatky podle autorského zákona platí pouze ten, kdo poskytuje „rozmnožovací“ služby za úplatu, nebo za úplatu zpřístupní přístroj ke zhotovování tiskových rozmnoženin.

BEZÚPLATNÉ ZÁKONNÉ LICENCE

Zákon upravuje i tzv. bezúplatné zákonné licence, jejichž podrobnější uvedení je nad rámec tohoto stručného textu. V praxi místní kultury se zřejmě nejčastěji bude vyskytovat:

- **Úřední a zpravodajská licence** (viz § 34 AZ) – do práva autorského nezasahuje ten, kdo v odůvodněné míře dílo užije:
- k úřednímu účelu na základě zákona
 - při zpravodajství o aktuální události, při které je takové dílo provozováno, vystaveno nebo jinak užito
 - převezme do periodického tisku či jiného hromadného sdělovacího prostředku články s obsahem časového významu o věcech politických, hospodářských nebo náboženských, uveřejněné již v jiném hromadném sdělovacím prostředku – **takové převzetí není přípustné, je-li výslovně zapovězeno (!!!)**

(Ustanovení AZ o zpravodajské licenci mají pro kulturní instituci či obec význam, je-li např. vydavatelem nějakého periodického tisku ve smyslu zákona č. 46/2000 Sb., tiskového zákona.)

- **Do práva autorského nezasahuje ten, kdo nevýdělečně (!!!) užije dílo při občanských a náboženských obřadech.** (Viz § 35, odst. 1 AZ – týká se pouze obcí)

- **Citace (podle § 31 AZ)**, tj. do autorského práva nezasahuje ten, kdo:
 - a) **cituje** ve svém díle v odůvodněné míře výňatky ze **zveřejněných děl** jiných autorů
 - b) zařadí do svého samostatného díla (vědeckého, kritického, odborného atd.), **pro objasnění jeho obsahu (!!!)**, drobná zveřejněná díla
 - c) užije **zveřejněné** autorské dílo v přednášce **výlučně (!!!)** k účelům vědeckým nebo vyučovacím či k jiným vzdělávacím účelům ovšem za podmínky, že uvede jméno autora, název díla a pramen.
- **Tzv. katalogová licence (viz § 32 AZ)**, tj. - do práva autorského nezasahuje ten, **kdo zařadí do katalogu jím pořádané (!!!)** výstavy, dražby, veletrhy (apod.) vyobrazení díla vystaveného při takové příležitosti; autorovo svolení není třeba ani pro užití vyobrazení tohoto díla rozmnožováním a rozšiřováním katalogu.

V obou uvedených případech je však vždy zapotřebí uvést jméno autora, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, dále název díla a pramen.

- **Do práva autorského nezasahuje ten, kdo nevýdělečně (!!!) užije dílo při školních představeních**, v nichž účinkují **výlučně** žáci, studenti nebo učitelé školy nebo školského či vzdělávacího zařízení. (Viz § 35, odst. 2 AZ).
- **Do práva autorského nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nevýdělečně (!!!) ke své vnitřní potřebě (!!!) dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).** (Viz § 35, odst. 3 AZ)

KOLEKTIVNÍ SPRÁVA AUTORSKÝCH PRÁV

Pro kulturní zařízení, občanské sdružení či obec (jako uživatele autorských děl nebo práv chráněných autorským zákonem) je důležité uvědomit si přesně, co patří mezi povinně kolektivně spravovaná práva a co nikoliv, neboť praxe mnohdy přináší jistá úskalí.

Povinně kolektivně spravovaná práva jsou ta práva, která uvádí § 96, odst. 1 zákona č. 121/2000 Sb. **Uplatňování zde uvedených práv nemohou provádět jejich nositelé jinak, než prostřednictvím kolektivního správce.** Tzn., že zákon v tomto případě omezuje vlastníka (autora, nositele práv) při výkonu vlastnického práva. Pokud se pokusíme dotčená práva formulovat trochu jinými slovy, než tak činí § 96 zákona, pak se jedná o:

- **vysílání** zvukové nahrávky uměleckého výkonu (zvukového záznamu šířeného prodejem) **rozhlasem nebo televizí** (§ 72, odst. 1 AZ)
- **vysílání nebo přenos** zvukového záznamu (logicky pouze takového záznamu, kde je zaznamenáno dílo či výkon) **v rozhlasě či v televizi** (§ 76, odst. 3 AZ)
- **kopírování** zvukové nebo audiovizuální nahrávky (logicky pouze tehdy, je-li zaznamenáno dílo nebo výkon) **na nenahraný nosič záznamu** (např. na CD, kazety) a to i pro osobní potřebu uživatele
- **kopírování** díla, jehož výsledkem je **tisková rozmnoženina** (např. díla literárního, výtvarného)
- **opětovný prodej originálu** uměleckého díla (např. prodej Vámi zakoupeného obrazu)
- **pronájem originálu nebo rozmnoženiny** díla, tj. jejich zpřístupňování „za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu“ (viz § 15 zákona)
- **kabelový přenos** předmětů ochrany (děl, výkonů a jejich záznamů), **pokud záznamy nebyly(!) vydány k obchodním účelům.**

Kolektivní správce je zákonem oprávněn k tomu, aby vybíral pro nositele uvedených práv odměny v případě, kdy dojde k užití předmětů ochrany. K tomuto výkonu kolektivní správy nepotřebuje tedy kolektivní správce zmocnění nositele práv.

Dobrovolně kolektivně spravovaná práva – tak jsou označena všechna ostatní práva, která jsou uvedena v každém z oprávnění vydaném MK ČR. Termín „dobrovolně kolektivně spravovaná práva“ se v zákoně nevyskytuje. Lze se tedy oprávněně domnívat, že pro výkon správy v oblastech uvedených v oprávnění uděleném MK ČR jako „dobrovolně kolektivně spravovaná práva“, příslušný držitel oprávnění ke kolektivní správě (*kolektivní správce*) musí mít uzavřenu (individuální) smlouvu o zastupování s příslušným nositelem práv.

Kolektivní správce je povinen písemně (na náklady žadatele) sdělit tomu, kdo o to písemně požádá, zda zastupuje určitého nositele práv pro výkon určitého práva.

Pokusy interpretovat text oprávnění (vydaného MK ČR) tak, že i v oblasti „dobrovolně spravovaných kolektivních práv“ kolektivní správce vykonává kolektivní správu na základě zákona, nemají oporu v autorském zákoně.

Slovní vyjádření, která autorský zákon mnohdy používá, jsou velmi složitá a obtížně proniknutelná. Např. často diskutovaná problematika umístění „hrajících“ televizních přijímačů ve veřejných prostorách.

Vysílání díla rozhlasem nebo televizí je popsáno v § 21 autorského zákona, provozování rozhlasového či televizního vysílání je popsáno v § 23 autorského zákona. Provozováním vysílání se rozumí zpřístupňování vysílaného díla pomocí přístroje technicky způsobilého k příjmu (!!!) vysílání.

Pokud příslušná ustanovení autorského zákona vyjádříme poněkud jinými slovy, tak vysílatelem je ten, kdo (ve smyslu zákona č. 231/2001 Sb.) provozuje rozhlasové či televizní vysílání. Jeho práva jsou uvedena v § 84 autorského zákona. Je ovšem zapotřebí důsledně odlišovat dvě činnosti:

- vysílání – uskutečňuje jen ten, kdo je držitelem licence či registrace (oprávnění) podle zákona
- provozování vysílání – uskutečňuje je ten, kdo umožňuje veřejnosti sledovat (zpřístupňuje) vysílání na přístrojích technicky způsobilých k příjmu vysílání rozhlasu či televize – např. tím, že v provozovně umístí televizní přijímač a uvede ho do chodu.

Mezi povinně kolektivně spravovaná práva patří užití předmětu ochrany (zaznamenaného uměleckého výkonu nebo zvukového záznamu) jeho vysíláním rozhlasem či televizí nebo přenosem rozhlasového nebo televizního vysílání. Ovšem pouze u těch záznamů, jejichž rozmnoženiny jsou rozšiřovány prodejem.

Ovšem mezi práva vysílatele (§ 84, odst. 2) patří i právo na sdělování vysílání veřejnosti. Vzhledem k výčtu povinně kolektivně spravovaných práv (viz § 96 autorského zákona) se lze domnívat, že ani „provozování vysílání“, ani „sdělování vysílání veřejnosti“ nepatří mezi povinně kolektivně spravovaná práva. Lze se domnívat, že příslušný správce může tato práva spravovat pouze na základě individuálně uzavřené smlouvy s jejich nositelem.

2. Obvyklé způsoby užití autorských děl v praxi místní kultury

Kulturní zařízení (dále KZ), občanské sdružení či obec jako pořadatel

Pokud je KZ, občanské sdružení či obec pořadatelem nějaké události, kdy dochází k užití autorského díla, je zapotřebí plánované užití autorského díla předem dojednat s autorem (nositelem práv) nebo s tím, kdo zastupuje jeho práva (obvykle se jedná o některého z tzv. kolektivních správců, jejichž seznam je uveden v závěru tohoto materiálu).

Je nutno upozornit na skutečnost, že KZ či obec je uživatelem autorského díla (chráněného práva) i v případě, kdy si objedná nějaký pořad (divadelní představení, předvedení hudebního díla či komponovaného pořadu apod.) u zprostředkovatelské agentury. A to i v případě, že v příslušné smlouvě je vyznačeno, že se agentura vyrovnala s kolektivním správcem a zaplatila poplatky za užití autorského díla.

Pokud pořadatel nechce v takovém případě platit poplatky kolektivnímu správci, musí trvat na tom, aby agentura ve smlouvě písemně stvrdila, že je nositelem autorských práv k předváděnému dílu, a že není nikým zastupována. Ani toto ujednání však neruší ustanovení autorského zákona o kolektivní správě práv uvedených v § 96 zákona.

S autorem či výkonným umělcem, který „živě“ předvádí (např. hudební dílo) může KZ či obec přímo uzavřít smlouvu o užití autorského díla (chráněného práva) v případě, že:

- se nejedná o užití povinně kolektivně spravovaných práv (jejich rozsah je vymezen v § 96 autorského zákona), tj. zejména zvukového a zvukově obrazového záznamu autorských děl či výkonů výkonných umělců
- autor či výkonný umělec není zastupován kolektivním správcem podle individuální smlouvy
- autor (výkonný umělec) je nositelem autorských práv k předváděnému dílu.

Pro ilustraci lze modelovat příklad. V obci je amatérský hudební soubor, který živě předvádí pouze taková hudební díla, jejichž autory jsou členové souboru. Členové hudební skupiny jsou tak zároveň autory i výkonnými umělci, nejsou při výkonu svých práv zastupováni (ani kolektivním správcem autorských práv).

I v tomto případě je však zapotřebí splnit podmínku stanovenou autorským zákonem (viz odst. 6 § 100) kolektivnímu správci 10 dní před konáním živé hudební produkce zaslat program produkce s uvedením jmen autorů a názvů děl. Pokud tak KZ či obec (jako pořadatel či provozovatel produkce) neučiní, kolektivní správce vyměří poplatky za užití děl, neboť zákon ho opravňuje vycházet z domněnky, že na produkci jsou provozována díla autorů, které kolektivní správce zastupuje.

Za pikantní lze považovat, že KZ či obec se (podle autorského zákona) může stát provozovatelem hudebního díla, aniž by jakéhokoliv hudebního díla užila. Postačuje, pokud pronajme nebytový prostor někomu, kdo v rámci tohoto pronájmu hudební dílo užije a nesdělí příslušnému kolektivnímu správci (na jeho vyžádání) údaje potřebné pro určení totožnosti provozovatele hudební produkce. (viz odst. 5 § 100 autorského zákona).

Vydávání časopisu – místního zpravodaje

Pokud se KZ, občanské sdružení či obec rozhodne vydávat (místní) zpravodaj, bude výhodné, aby ve svém postupu zohlednila několik významných souvislostí:

- Vydávání periodického tisku se řídí podle **zákona č. 46/2000 Sb. (tiskový zákon)**. Uvedený zákon ovšem upravuje pouze evidenční a jiné povinnosti vydavatele tisku. K zákonu je vydána vyhl. č. 52/2000 Sb. k tzv. povinnému výstisku.
- „Činnosti spojené s vydáváním novin, časopisů a ostatních periodik“ jsou i živností (**podle nařízení vlády č. 469/2000 Sb., živnost volná, č. 21**). **Povinnost a právo obce informovat občany** o dění v obci či o jednání orgánů obce nelze ovšem označit za „podnikatelskou“ činnost a to ve smyslu živnostenského zákona č. 455/1991 Sb. (zejména s použitím § 3, odst. 3, písm. aa). Obzvláště, je-li místní zpravodaj rozšiřován zdarma nebo za cenu, která (prokazatelně) ani nepokryje náklady spojené s vydáváním zpravodaje. To platí i pro případ, kdy vydavatelem je příspěvková organizace zřizovaná obcí a má tuto činnost uvedenu (jako předmět činnosti) ve zřizovací listině.
- Jinou věcí ovšem je, pokud vydavatel zpravodaje má příjmy z reklamy (inzerce), kterou ve zpravodaji zveřejňuje. **Příjmy z reklamy vždy podléhají dani z příjmů**. Protože však obec je zároveň příjemcem daně (pokud je plátcem daně z příjmů), tak se jedná o poměrně jednoduchou záležitost.

Dalším zákonem, se kterým se musí i vydavatel periodického tisku vyrovnat, je **autorský zákon (č. 121/2000 Sb.)**. S výjimkou úředních (informačních) sdělení (včetně zápisů z jednání orgánů obce či jejich usnesení) a reklamy či inzerce, je nutno na texty otištěné ve zpravodaji pohlížet, jako na zveřejněná autorská díla (v tomto případě většinou literární, méně často fotografická či výtvarná). Bývá ovšem obvyklé, že příspěvky do místních zpravodajů nejsou honorovány, pokud se nejedná o články objednané redakcí – např. k historii obce, popisu zajímavých cest místních občanů apod.

Pokud autorem textu (zveřejněného ve zpravodaji) je zaměstnanec KZ nebo obce, pak lze na takový text pohlížet jako na zaměstnanecké dílo (ve smyslu § 58 autorského zákona). Ovšem pouze v takovém případě, kdy zpracování článků do zpravodaje je součástí plnění pracovních povinností zaměstnance obce.

Do zpravodaje lze převzít např. článek již uveřejněný v jiném hromadném sdělovacím prostředku (viz § 34, odst. 1, písm.c) autorského zákona), ovšem, pokud takové převzetí není výslovně zapovězeno.

Vydávání neperiodických publikací

Běžnou součástí činnosti kulturních institucí je vydávání neperiodických publikací – populárních či odborných pojednání, katalogů, průvodců atd. Často se i obec rozhodne vydat (např. při příležitosti výročí svého založení, výročí slavného rodáka nebo pro účely cestovního ruchu apod.) neperiodickou publikací – brožuru, sborník apod. Povinnosti vydavatele neperiodické publikace, která je určena k veřejnému šíření, upravuje **zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích** a vyhláška č. 252/1995 Sb. (povinné výtisky).

S ohledem na potřeby praxe je vhodné upozornit na skutečnost, že **za neperiodickou publikací je nutno považovat i pohlednice, mapy (s výjimkou státních mapových děl), kalendáře apod.** Zákon (č. 37/1995 Sb.) totiž výslovně uvádí, co za neperiodickou publikací nepovažuje. Význam této okolnosti vynikne, pokud si uvědomíme, že publikace, které neobsahují údaje podle § 2 citovaného zákona, nesmějí být veřejně šířeny. Porušení této povinnosti je podrobena poměrně citelným finančním sankcím.

Činnosti spojené s vydáváním knih, brožur, fotografií, map, pohlednic, kalendářů (apod.) jsou živností ve smyslu nařízení vlády č. 469/2000 Sb. Bude tedy vhodné, aby vydávání neperiodických publikací bylo uvedeno jako jeden z předmětů činnosti ve zřizovací listině KZ – příspěvkové organizace zřizované obcí.

Bude-li KZ vydavatelem (nakladatelem) neperiodické publikace, bude s autorem díla (i v případě díla souborného) uzavírat smlouvu podle autorského zákona. V tomto případě bude vhodné přiměřené použití § 56 zákona č. 121/2000 Sb.

Bude-li v neperiodické publikaci zveřejněna reklama, pak na příjmy z této reklamy se vztahuje zákon o daních z příjmů. V příslušných účetních operacích je ovšem jako náklady na poskytnutí reklamy nutno uvádět pouze příslušnou část výdajů na tisk reklamou využitých stránek (samozřejmě – v rámci celého nákladu), nikoliv celkové náklady na vydání publikace.

Výroba a šíření audiovizuálních děl

I v důsledku vývoje technických prostředků, se KZ a obce stále častěji stávají výrobci audiovizuálních děl (zatím nejčastěji propagačních filmů) - např. v podobě videokazet, někdy i CD (a jak je dále uvedeno i vlastních www stránek).

Zákon č. 273/1993 Sb. (o audiovizi) upravuje (mimo jiné i) povinnosti **výrobce** audiovizuálního díla. Je zapotřebí upozornit zejména na povinnosti týkající se označování audiovizuálních děl (§ 3 zákona) a nabídkovou povinnost vůči Národnímu filmovému archivu (§ 7 zákona).

Lze předpokládat, že KZ ani obec nebude zvukově obrazový záznam vyrábět, rozmnožovat a nahrávat (a veřejně šířit) za účelem jeho komerčního využití (tj. že cena záznamu bude vyšší, než související náklady) a výroba propagačního filmu nebude tedy živností (č. 22 ve smyslu nařízení vlády č. 469/2000 Sb.). Je však zapotřebí vycházet z předpokladu, že takové audiovizuální dílo bude zároveň dílem ve smyslu autorského zákona (č. 121/2000 Sb.) a proto se i na takové dílo vztahují příslušná ustanovení autorského zákona, zejména § 62 až § 64. Za autora audiovizuálního díla se považuje jeho režisér. Díla jiných autorů (např. díla hudebního, výtvarného, literárního, případně výkony výkonných umělců) lze zpracovat a zařadit do audiovizuálního díla jen se souhlasem jejich autorů.

Bude-li pro KZ nebo pro obec zhotovovat audiovizuální dílo někdo jiný, je užitečné, aby v příslušné smlouvě bylo zakotveno ujednání, kterým zhotovitel bude KZ či obci (jako výrobci audiovizuálního díla) garantovat dodržení práv autorů děl audiovizuálně užitých. Objednavatel se stává nositelem práva výrobce zvukově obrazového záznamu (ve smyslu § 79 až § 82 autorského zákona) k takto vyrobenému audiovizuálnímu dílu.

Provozování vlastních www stránek

Z mnoha důvodů je stále častějším jevem, že KZ či obec sama pořizuje a provozuje vlastní www stránky. Tato činnost zatím není komplexně upravena právními předpisy, ale kromě např. zákona na ochranu osobních údajů, je zapotřebí při provozu www stránek zohlednit i autorská práva.

Obvykle bývá zpracování www stránek zadáno odborné firmě. Pro KZ i pro obec bude prospěšné a velmi užitečné, pokud bude mít v příslušné smlouvě ošetřeno několik záležitostí, a to že:

- veškeré databáze předávané firmě ke zpracování www stránek jsou vlastnictvím zadavatele (objednavatele) a ten je i nositelem práv pořizovatele databáze (viz § 88 až § 94 autorského zákona)
- dodavatel zpracování www stránek garantuje, že autorská díla užitá na www stránce jsou užitá se souhlasem autora (včetně použitých počítačových programů)
- dodavatel garantuje, že obdobně je zajištěn i souhlas ostatních nositelů práv, jsou-li předměty ochrany (podle autorského zákona) užitý při tvorbě www stránek obce.

Lze doporučit, aby smlouva s dodavatelem byla koncipována obdobně, jako v případě zadání výroby audiovizuálního díla.

Bude-li www stránka zpracována tak, že objednavatel (KZ či obec) bude sám provádět její aktualizaci, pak nese odpovědnost za dodržení autorských práv při takovém doplňování či aktualizaci stránek.

Pořizování databází

Databází se (ve smyslu § 88 autorského zákona) rozumí „soubor nezávislých děl, údajů nebo jiných prvků systematicky nebo metodicky uspořádaných a individuálně přístupných elektronickými nebo jinými prostředky, bez ohledu na formu jejich vyjádření“. Z této definice je patrné, že KZ i obec v rámci své běžné činnosti pořizuje četné databáze, ze kterých některé dává k dispozici veřejnosti (např. je umístí na www stránkách). Práva pořizovatele databáze jsou chráněna autorským zákonem (viz § 88 až § 94 zákona).

(Pořizovatelem databáze je osoba, která na svoji odpovědnost pořídí databázi, nebo pro kterou tak z jejího podnětu učiní jiná osoba.)

Tolik velmi stručně k některým praktickým souvislostem užití autorských děl v praxi místní kultury. V případě pochybností, či potřeby řešit některé speciální případy užití autorských děl, je možné se obrátit s dotazem i na Ministerstvo kultury ČR, samostatné odd. autorského práva, Milady Horákové 139, 160 41 Praha 6 – Hradčany. Seznam občanských sdružení oprávněných k výkonu kolektivní správy práv naleznete na www stránkách Ministerstva kultury ČR (www.mkcr.cz) Uvedeny jsou tyto kontaktní adresy:

- Občanské sdružení Dilia, divadelní a literární agentura www.dilia.cz
Krátkého 1, 190 03 Praha 9, tel.: 283 890 666
- OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním
www.osa.cz, Čs.armády 20, 190 03 Praha 1, tel.: 220 315 111
- INTERGRAM – Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců
zvukových a zvukově obrazových záznamů www.intergram.cz,
Na Poříčí 27, 110 00 Praha 1, tel.: 224 819 072
- OOA-S, Ochranná organizace autorská – sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl,
www.oas.cz, Masarykovo nábřeží 250, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 934 406
- Občanské sdružení GESTOR – ochranný svaz autorský,
Haštalská 27, 110 00 Praha 1, tel.: 224 826 891